

УДК 346.91(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.5>

ВПЛИВ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ НА ДОСЯГНЕННЯ БАЛАНСУ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ ПРОЦЕДУРИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ БОРЖНИКА

Коваленко М.М.,
аспірант,
Науково дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
ORCID: 0009-0006-0519-6315
e-mail: nikola5891@ukr.net

Коваленко М.М. Вплив господарського суду на досягнення балансу інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника.

У статті досліджується реалізація господарським судом наданих у процедурі розпорядження майном боржника повноважень та виконання функцій, з метою забезпечення балансу та захисту інтересів учасників судової процедури.

Специфіка справ про банкрутство зумовила надання господарському суду додаткових функцій, які здійснюються ним у процедурі розпорядження майном боржника та які не притаманні судам в інших провадженнях. Зазначені функції суду обумовлені метою процедури розпорядження майном боржника.

Аналіз законодавства про банкрутство та наукові напрацювання дозволяють вести мову про наявність у господарського суду можливостей самостійно, поза волею інших учасників процедури розпорядження майном, приймати важливі для судової процедури рішення в межах наданої дискреції, демонструючи свою правову позицію. Водночас рішення суду мають базуватися на нормах чинного законодавства, а дискреція не означає свавілля, а лише можливість «вибору» в рамках судової процедури. При цьому усі дії суду у процедурі розпорядження майном боржника спрямовуються на досягнення мети банкрутства – максимально повного задоволення вимог кредиторів шляхом реалізації майна банкрута або відновлення його платоспроможності. Активне сприяння судом учасникам судової процедури у реалізації наданих прав, раціональне здійснення власних повноважень та вчинення належних процесуальних дій під час судового процесу в комплексі формує уявлення про роль суду у забезпеченні балансу інтересів учасників судової процедури.

Також у дослідженні розглядається питання застосування господарським судом в межах здійснення контрольно-наглядових функцій доктрини «добросовісності», для обмеження маніпуляцій та зловживань недобросовісними учасниками судової процедури. Окремо приділено увагу обмеженням судом впливу країни-агресора та осіб з нею пов'язаних у межах процедури розпорядження майном. Проаналізовано питання запобігання судом впливу на процедуру розпорядження майном заінтересованих стосовно боржника осіб.

Визначено ключову роль суду у аналізі фінансово-господарського стану боржника. В межах контрольно-наглядових функцій суду наголошено на важливості належного забезпечення судом проведення аналізу фінансово-господарського стану боржника, а також здійснення контролю за його проведенням розпорядником майна.

Проаналізовано функцію правосуддя та організаційну функцію господарського суду у процедурі розпорядження майном боржника.

Ключові слова: господарський суд, розпорядження майном боржника, мораторій, заінтересовані особи, баланс інтересів.

Kovalenko M.M. The influence of the commercial court on achieving a balance of interests between parties to the procedure for disposing of the debtor's property.

The article examines the implementation by the commercial court of the powers granted in the procedure for disposing of the debtor's property and the performance of functions with the aim of ensuring balance and protecting the interests of participants in the judicial proceedings.

The specific nature of bankruptcy cases has led to the commercial court being assigned additional functions, which it performs in the procedure for disposing of the debtor's property and which are not characteristic of courts in other proceedings. These functions of the court are determined by the purpose of the procedure for disposing of the debtor's property.

An analysis of bankruptcy legislation and scientific research suggests that commercial courts have the ability to independently, without the consent of other participants in the property disposal procedure, make decisions that are important for the judicial procedure within the limits of their discretion, demonstrating their legal position. At the same time, court decisions must be based on the provisions of current legislation, and discretion does not mean arbitrariness, but only the possibility of "choice" within the framework of judicial proceedings. In this case, all actions of the court in the procedure for disposing of the debtor's property are aimed at achieving the goal of bankruptcy – the most complete satisfaction of creditors' claims through the sale of the bankrupt's property or the restoration of its solvency. The court's active assistance to participants in judicial proceedings in exercising their rights, the rational exercise of its powers, and the performance of appropriate procedural actions during the judicial process collectively form an understanding of the role of the court in ensuring a balance of interests among participants in judicial proceedings.

The study also examines the application of the doctrine of "good faith" by commercial courts in the exercise of their control and supervisory functions to limit manipulation and abuse by unscrupulous participants in court proceedings. Separate attention is paid to the court's restriction of the influence of the aggressor country and persons associated with it within the framework of property disposal proceedings. The issue of preventing the court from influencing the property disposal proceedings of persons interested in the debtor is analyzed.

The key role of the court in analyzing the debtor's financial and economic condition has been determined. Within the scope of the court's control and supervisory functions, emphasis has been placed on the importance of the court ensuring that the debtor's financial and economic condition is properly analyzed and that the property manager exercises control over this analysis.

The judicial and organizational functions of commercial courts in the procedure for disposing of a debtor's property are analyzed.

Key words: commercial court, disposal of debtor's property, moratorium, interested parties, balance of interests.

Постановка проблеми. Господарський суд відіграє роль регулятора балансу інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника.

У процедурі перед судом постає завдання постійного належного врахування різноманітних, часто суперечливих інтересів – від кредиторів, які прагнуть максимально повернути свої кошти, до боржника, який може мати на меті відновлення платоспроможності та інших учасників процедури. У першу чергу господарський суд зобов'язаний забезпечити рівні умови для всіх учасників, зокрема, належне повідомлення про судові засідання та можливість подання своїх вимог і заперечень у встановлені строки, як це передбачено Кодексом України з процедур банкрутства. Крім того, часто суди стикаються з випадками приховування майна, його пошкодження або відчуження. Саме тому від суду вимагається застосування ефективних правових важелів для запобігання прихованому виведенню активів на шкоду будь-якій зі сторін. Стикаючись з численними порушеннями зі сторони учасників перед судом постає завдання належної та безсторонньої оцінки добросовісності поведінки учасників судової процедури і вжиття заходів для своєчасного переходу до наступних судових процедур або закриття провадження, оскільки надмірне затягування процедури розпорядження майном може свідчити про недобросовісність одних її учасників та порушувати інтересів інших. Також Суд має слідкувати за тим, щоб задоволення вимог відбувалося в межах провадження у справі про банкрутство, з дотриманням встановленої черговості та мораторію, не допускаючи індивідуального погашення вимог окремих кредиторів поза судовою процедурою. І на всі ці виклики суд має відповідати з урахуванням обмеженості в часі процедури

розпорядження майном та значної кількості справ про банкрутство юридичних осіб спричинених війною.

Саме тому окремої уваги заслуговує питання ролі господарського суду у забезпеченні ефективності процедури розпорядження майном боржника, з точки зору захисту та досягнення балансу інтересів її учасників.

Метою цього дослідження є аналіз спрямованості дій господарського суду на захист та балансування інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника під час реалізації наданих суду у процедурі функцій.

Стан опрацювання проблематики Різні правові аспекти судових процедур банкрутства стали темою досліджень вітчизняних вчених, серед яких можна відзначити: О.А. Беляневич, І.О. Вечірко, Л.І. Грабован, І.А. Бутирську.

У працях вказаних дослідників розглянуто правовідносини між учасниками судових процедур банкрутства, розкрито понятійний апарат. І.А. Бутирською розглянуто правовий статус учасників процедури розпорядження майном боржника. Проте зазначені роботи частково втратили свою актуальність. При цьому не приділялось окремої уваги ролі які відведена господарському суду в питанні балансування інтересів учасників судової процедури розпорядження майном боржника.

Виклад основного матеріалу. Запроваджуючи процедуру розпорядження майном боржника господарський суд виступає гарантом дотримання законності судової процедури, забезпечуючи баланс інтересів боржника, кредиторів та інших учасників. Під час провадження у справах про банкрутство, в межах окремих судових процедур господарський суд виконує завдання та функції притаманні сає такій категорії справ.

Хомко Л.В. та Яновицька А. В. наголошують, що: «господарський суд займає особливе становище у системі відносин неспроможності. У справах про банкрутство роль господарського суду значно відрізняється від його ролі у позовному провадженні, оскільки тут суд наділений широким колом повноважень, які він у праві реалізовувати незалежно від процесуальної активності сторін. У справі про банкрутство господарський суд може діяти на власний розсуд» [1, с. 68-69].

Забезпечення балансу інтересів кредиторів та боржника в межах процедури розпорядження майном боржника вимагає від суду активної правової позиції, метою якої є: 1) забезпечення справедливого балансу між інтересами кредиторів, та боржника, який може потребувати відновлення платоспроможності або шляхів виходу з банкрутства; 2) дотримання прав учасників, аби всі мали можливість повною мірою реалізувати свої права; 3) забезпечення швидкого та ефективного вирішення справи; 4) правильне обрання та застосування наступних судових процедур санації чи ліквідації. До обрання активної правової позиції суд спонукають завдання та функції які на нього покладені законодавцем. Адже у межах судової процедури розпорядження майном господарський суд зобов'язаний здійснювати нагляд та контроль за управлінням і розпорядженням майном боржника водночас контролюючи діяльність всіх учасників.

Як зазначає І. Бутирська «Здійснюючи контрольну функцію, суд має забезпечити керованість та впорядкованість дій всіх суб'єктів справи. Існує необхідність залучення до відносин неспроможності незалежного арбітра, який би не лише контролював дії учасників справи про банкрутство, а й сам виступав активним учасником процесу, суб'єктом контролю за діяльністю всіх учасників справи та, у разі потреби, навіть суб'єктом доказування» [2, с. 9, 56].

Щодо важливості судового контролю у справах про банкрутство наголосив Верховний Суд у справі № 910/20057/16, вказавши, що «у справах про банкрутство поряд з іншими принципами правового регулювання відносин неплатоспроможності суттєве значення має принцип судового контролю у відносинах неплатоспроможності та банкрутства. Цей принцип полягає, серед іншого, у судовому контролі за дотриманням інтересів кредиторів стосовно збереження об'єктів конкурсної маси та інтересів боржника щодо обґрунтованості грошових претензій кредиторів, а також за збереженням балансу інтересів сторін.» [3]. Судовий контроль у процедурі розпорядження майном боржника має на меті вирішення різних завдань. Такими завданнями є: попередження та усунення порушень, недопущення зловживань, маніпуляцій та усунення негативних наслідків неправомірних дій учасників процедури, нагляд за діяльністю боржника та розпорядника майна в частині належного управління та розпорядження майном для запобігання його втраті або відчуженню, тощо.

У процесі здійснення нагляду та контролю суд не позбавлений права реагувати на дії недобросовісних учасників, які перешкоджають нормальному перебігу судової процедури. Реакція суду

може стосуватись затвердження різного роду документів (плану санації, мирової угоди), не визнання грошових вимог кредиторів, припинення повноважень виконавчого органу та покладання виконання його функцій на розпорядника майна, тощо. Виявлення та протидія недобросовісним учасникам є неодмінним елементом судового нагляду та контролю у процедурі розпорядження майном боржника. Можна виділити наступні загрози, що потребують особливої уваги суду: намагання приховати певне майно боржника від включення до ліквідаційної маси, зловмисне відчуження активів на користь афілійованих осіб, оформлення боргів, які не мають реального підґрунтя, для отримання частки в майні боржника, численні апеляційні та касаційні оскарження рішень суду та затягування судового процесу, втручання в діяльність розпорядника майна, зловживання статусом заінтересованих осіб для отримання контролю над судовою процедурою, укладення угод для отримання переваг на шкоду іншим учасникам процесу та ін.

На теперішній час господарські суди активно застосовують доктрину «добросовісності», а нові підходи судочинства в банкрутстві спрямовані на реальне обмеження можливостей для маніпуляцій та зловживань. Доктрина добросовісності у процедурі розпорядження майном боржника передбачає, що всі учасники процедури повинні діяти сумлінно, згідно із законом та не зловживати наданими правами. Добросовісність забезпечує реалізацію прав та обов'язків за призначенням, у межах, встановлених законом, і забороняє дії, що посягають на права інших учасників чи спрямовані на уникнення виконання зобов'язань. Неприпустимим є посягання на права та вчинення дій, які перешкоджають задоволенню законних інтересів інших учасників процедури.

Законодавець надав суду можливість застосовувати різні процесуальних засоби спрямовані на запобігання недобросовісному використанню процедури розпорядження майном боржника у власних цілях її учасниками. Суд призначає розпорядника майна (арбітражного керуючого) для контролю та управління майном, вводить мораторій для захисту та збереження майна боржника, у разі потреби обмежує повноваження боржника, виявляє та скасовує правочини, які шкодять інтересам сторін процедури, виявляє заінтересованих відносно боржника кредиторів та обмежує їх вплив на процедуру та ін.

Використання доктрини «добросовісності» дозволяє суду забезпечувати справедливість, прозорість та ефективність судової процедури розпорядження майном боржника, захищаючи права та інтереси всіх її учасників. Водночас на теперішній час законодавство про банкрутство не містить чітких критеріїв добросовісності. Судова палата для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду Верховного Суду у постанові від 26.05.2022 по справі № 903/806/20 сформулювала принцип добросовісної поведінки боржника – фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог [4]. За аналогією доцільно запропонувати визначення «добросовісної поведінки» боржника – юридичної особи, як такої що вимагає від неї чесності, відкритості та поваги до інтересів кредиторів, проявляється у належному виконанні зобов'язань та вимог законодавства, навіть за умов загрози ліквідації, або ж в рамках однієї з судових процедур банкрутства. Нормативне закріплення у законодавстві про банкрутство понять «добросовісний учасник» та «добросовісна поведінка» істотно спростить для господарського суду своєчасне виявлення та обмеження діяльності осіб, які не відповідатимуть критеріям добросовісності в межах певної судової процедури.

У процедурі розпорядження майном боржника для суду важливим є аналіз зв'язків боржника з іншими сторонами справи, а також забезпечення повноти поданих даних щодо можливого впливу сторін однієї на одну в банкрутстві з метою виявлення потенційних порушень. З урахуванням підвищення ролі стандартів добросовісності в судочинстві, та зокрема, під час судових процедур банкрутства, ефективний судовий захист законних прав інтересів добросовісних учасників процедури розпорядження майном боржника, сприятиме забезпеченню балансу інтересів сторін, запобігаючи конфлікту інтересів та зміцнюючи довіру до судової процедури.

Варто наголосити на законодавчо визначеній категорії осіб обмеження впливу яких на судові процедури банкрутства є безпосереднім обов'язком суду. Такі особи підпадають під дію Постанови № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації». Вказана постанова поширюється на державу-агресора та пов'язаних осіб. Суд наділений правом застосування мораторію на задо-

волення вимог таких осіб до боржника, тим самим, обмежуючи їх вплив на процедуру банкрутства. Питання визначення судом приналежності учасників судових процедур банкрутства до осіб пов'язаних з країною-агресором через свою дискусійність періодично стає предметом для маніпуляцій та зловживань, які суд також має своєчасно усувати.

Недобросовісні боржники, маніпулюючи поняттям мораторію, намагаються використати його як привід не виконувати зобов'язання за договором, хоча дійсних і достатніх підстав для застосування мораторію немає [5]. При цьому недобросовісні кредитори, що підпадають під дію мораторію намагаються приховати цей факт, впливаючи на процедуру розпорядження майном боржника, що негативно позначається на правозастосовній практиці в цілому. Питання виявлення осіб, що підпадають під дію мораторію згідно з Постановою № 187, а також протидія маніпуляціям з боку недобросовісних учасників процедури розпорядження майном потребує особливої уваги суду при реалізації функцій контролю та нагляду.

З метою однакового застосування положень Постанови №187 та обмеження впливу на процедури банкрутства осіб, що підпадають під дію мораторію потрібно унормувати питання виключення з реєстру вимог кредиторів на етапі процедури розпорядження майном боржника та закриття провадження щодо кредиторів, пов'язаних із державою-агресором, а також розробити механізми та критерії швидкого виявлення таких осіб для використання судом при реалізації контрольно-наглядових функцій. Зволікання з прийняттям відповідних законодавчих норм, може мати негативний вплив на ефективність процедури банкрутства юридичних осіб в цілому.

Також до осіб виявлення та обмеження впливу, яких на судові процедури банкрутства є обов'язком суду належать особи заінтересовані стосовно боржника. У процесі здійснення судом контрольно-наглядових функцій особливого значення набуває питання виявлення судом заінтересованих осіб, які беруть участь у справі про банкрутство та встановлення їхньої заінтересованості. Виявляючи та документуючи зв'язки між боржником та заінтересованими особами суд зменшує вплив пов'язаних сторін, таких як колишні керівники, власники, афілійовані компанії або близькі родичі боржника на хід банкрутства.

Статус заінтересованої особи тягне за собою визначені законодавством обмеження, зокрема, щодо участі у голосуванні на зборах кредиторів, можливості управління майном боржника або призначення арбітражним керуючим. Крім того, операції, здійснені боржником на користь таких осіб протягом трьох років до відкриття провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані судом недійсними, якщо доведено їхній фіктивний або зловмисний характер [6]. В цілому, механізм встановлення заінтересованості є інструментом наданим перш за все суду у боротьбі з маніпуляціями недобросовісних учасників.

Змінами до Кодексу України з процедур банкрутства, що набрали чинності з 1 січня 2025 року, серед іншого розширено коло заінтересованих осіб боржника та додатково віднесено юридичних осіб, що здійснюють контроль над боржником, чи осіб, над якими здійснював контроль боржник чи особи які разом із боржником перебували під контролем третіх осіб протягом останніх трьох років[7]. Тобто встановлено критерій «наявності трьох років» для визначення осіб, які є пов'язаними з боржником корпоративними правовідносинами та «наявність контролю (як форми пов'язаності)». І якщо до розуміння три річного періоду, як одного з критеріїв визначення заінтересованості питань не виникає то щодо «наявності контролю» не все так однозначно.

У Кодексі України з процедур банкрутства відсутнє визначення терміну «контроль» та критеріїв для визначення «контролю» над юридичною особою. Натомість визначення терміну «контроль» міститься у статті першій Закону України «Про захист економічної конкуренції». При цьому критерії для визначення «контролю» над юридичною особою не унормовані та законодавчо не закріплені, та містяться лише у вигляді методичних рекомендацій, затверджених протокольним рішенням Антимонопольного комітету України від 01.11.2018, що мають рекомендаційний характер та розроблені з урахуванням положень скасованого Господарського кодексу України який втратив чинність з 28 серпня 2025 року на підставі Закону № 4196-IX від 9 січня 2025 року. З огляду на зазначене вбачається необхідність у розробці та офіційному законодавчому закріпленні критеріїв щодо застосування поняття «контроль» з метою забезпечення єдності підходів у його застосуванні, при виявленні судом у процедурі розпорядження майном боржника заінтересованих осіб та встановленні характеру їхньої заінтересованості до боржника. Зазначене також допоможе уникнути витрат часу в межах процедури розпорядження майном боржника та численних судових оскаржень тими, кого у процедурі розпорядження майном боржника, суд визнаватиме

«заінтересованою особою» на підставі наявності критерію контролю як форми пов'язаності з боржником та впливу на нього.

Здійснюючи нагляд та контроль у процедурі розпорядження майном боржника господарський суд покликаний, з однієї сторони забезпечити задоволення вимог кредиторів на засадах пропорційності, черговості та справедливості, а з іншої сторони, суд докладає зусиль для збереження боржника, його виробничих процесів, робочих місць, чи навпаки – приймає рішення щодо ліквідації неефективно працюючої юридичної особи. При цьому суд має враховувати різні інтереси забезпечуючи їх баланс. Верховний Суд неодноразово зазначав, що процедура банкрутства щодо боржника переслідує публічний та приватний інтерес [8].

Також елементом судового контролю та важливою частиною судового процесу у процедурі розпорядження майном боржника, яка допомагає встановити реальний фінансовий стан боржника для ухвалення обґрунтованого судового рішення стосовно наступної судової процедури є забезпечення аналізу фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника. Належно проведений фінансовий аналіз допомагає господарському суду визначити, чи є реальна перспектива для покращення фінансового стану боржника та для розрахунку з кредиторами. Розпорядник майна боржника, призначений судом, звітує перед господарським судом про результати проведеного фінансового аналізу боржника. Цей звіт є обов'язковим і містить висновки про фінансовий стан боржника та його здатність відновити платоспроможність. Суд отримує повну картину фінансового стану боржника, що є підставою для ухвалення рішення стосовно подальшого провадження у справі. При цьому суд оцінює здатність боржника вчасно виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами, та розглядає заходи, які можуть допомогти боржнику відновити фінансову стабільність, наприклад, санацію або реструктуризацію боргів.

У свою чергу аналіз фінансово-господарського стану боржника сприяє кредиторам у задоволенні власних інтересів. Кредитори отримують можливість своєчасно реагувати на зміни у фінансовому стані боржника та вживати превентивних заходів для мінімізації збитків та захисту власних інтересів. Прозоре розуміння стану боржника дозволяє кредиторам об'єктивно оцінити доцільність подальшого перебування у справі, а також необхідність брати участь у подальших заходах, спрямованих на максимальне задоволення власних вимог. З іншого погляду аналіз надає боржнику шанс на фінансове оздоровлення та збереження діяльності, а в разі неминучості ліквідації – забезпечує дотримання його прав у процесі реалізації майна. Звіт розпорядника майна за результатами фінансового аналізу виступає підґрунтям для прийняття господарським судом обґрунтованих рішень, які враховують економічні можливості боржника та інтереси всіх заінтересованих сторін – кредиторів, власників, працівників та навіть публічні інтереси держави.

Аналіз фінансово-господарського стану боржника є ключовим у процедурі розпорядження майном, оскільки дозволяє всебічно оцінити його платоспроможність та ефективність використання активів, що створює основу для прийняття судом збалансованих рішень щодо збереження майна, виявлення можливостей відновлення платоспроможності, а також для визначення доцільності подальших процедур (наприклад, ліквідації), таким чином забезпечуючи баланс між інтересами боржника, кредиторів та інших учасників процесу.

Таким чином, судова функція нагляду та контролю у процедурі розпорядження майном є центральною для забезпечення справедливого та ефективного процесу банкрутства, який враховує інтереси як боржника, так і його кредиторів.

Також Господарський суд у межах процедури розпорядження майном боржника здійснює функцію правосуддя. Дана функція пов'язана з імперативним правилом розгляду господарським судом у межах справи про банкрутство усіх спорів, стороною яких є боржник, а також спорів щодо майна боржника та закріплена у статті 7 Кодексу України з процедур банкрутства. Застосувавши принцип концентрації у справі про банкрутство до низки майнових та немайнових спорів, законодавець розширив підсудність господарському суду спорів, які виникають у відносинах неплатоспроможності боржника та раніше розглядалися судами інших юрисдикцій.

Судова практика щодо концентрації в межах справи про банкрутство усіх спорів, стороною яких є боржник є усталеною та підтверджується численними рішеннями Верховного Суду. Так Велика палата Верховного Суду у постанові від 21.09.2021 по справі № 905/2030/19(905/1159/20) дійшла висновку, що матеріали справ, які стосуються всіх майнових спорів, стороною в яких є боржник, спорів з позовними вимогами до боржника та щодо його майна, спорів про визнання недійсними результатів аукціону, спорів про визнання недійсними будь-яких правочинів, укладених

боржником, спорів про повернення (витребування) майна боржника або відшкодування його вартості відповідно, спорів про стягнення заробітної плати, спорів про поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника, спорів щодо інших вимог до боржника, підлягають надісланню судами до господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, який розглядає спір по суті в межах цієї справи про банкрутство [9]. У постанові від 15.01.2020 у справі № 607/6254/15-ц Велика палата Верховного Суду зробила висновок, що визначення юрисдикції усіх майнових спорів господарському суду, який порушив справу про банкрутство, має на меті як усунення правової невизначеності, так і захист прав кредитора, який може за умови своєчасного звернення реалізувати свої права й отримати задоволення своїх вимог [10].

Зосередження всіх майнових спорів, пов'язаних з боржником, в рамках одного судового провадження знижує ймовірність виникнення суперечностей між рішеннями різних судів, що можуть виникати при розгляді окремих позовів, допомагає розпоряднику ефективніше управляти майном боржника з урахуванням інтересів усіх кредиторів, а не лише тих, хто подав позови до окремих судів. Також скорочуються загальні терміни вирішення спорів та загальна тривалість банкрутства. Таким чином, принцип концентрації майнових спорів, що активно реалізується в судовій процедурі розпорядження майном боржника є важливим інструментом забезпечення судом справедливого та ефективного вирішення питань, пов'язаних з неплатоспроможністю боржника, а також захисту прав та балансування законних інтересів учасників судової процедури.

Також у межах процедури розпорядження майном боржника судом реалізується організаційна функція. У межах згаданої функції суд визначає порядок розгляду справи, призначає розпорядника майна, затверджує план санації, вживає заходи для забезпечення збереження майна боржника та запобігання його безпідставному відчуженню, забезпечує прозорість процедури та інформування кредиторів про її перебіг, вводить обмеження стосовно розпорядження майном боржника органами управління боржника, тощо. Крім того, у процесі здійснення організаційних заходів у процедурі розпорядження майном боржника на господарський суд після введення процедури розпорядження майном покладається обов'язок щодо вжиття заходів з виявлення кредиторів та врахування всіх наявних до боржника законних та обґрунтованих кредиторських вимог, які підлягають включення до реєстру кредиторів. Якісна організація судової процедури розпорядження майном боржника, що базується на прозорості та судовій неупередженості, поза сумнівом сприятиме підтримці довіри до системи судового банкрутства юридичних осіб.

Висновки. Господарському суду відведено особливе місце серед учасників процедури розпорядження майном боржника. Крім загальної функції правосуддя суд додатково здійснює наглядову, контрольну та організаційні функції, забезпечуючи правомірність, ефективність, прозорість, об'єктивність та гласність судової процедури, водночас сприяючи досягненню балансу інтересів всіма її учасниками. Досліджено значення кожної функції господарського суду в судовій процедурі, а також правові засоби, які може використовувати суд реалізуючи надані функції для забезпечення балансу інтересів учасників процедури.

Приділено увагу важливості здійснюваному судом аналізу зв'язків боржника з іншими сторонами справи для запобігання протиправним маніпуляціям та надмірному впливу сторонами справи одна на одну. У якості додаткових заходів автором пропонується розробити порядок включення з реєстру вимог кредиторів на етапі процедури розпорядження майном боржника та закриття провадження щодо кредиторів пов'язаних з країною-агресором.

Також з метою уникнення питань затягування часу та зайвих судових спорів запропоновано визначити критерії щодо застосування поняття «контроль» при визначенні заінтересованих осіб.

Охарактеризовано значення належного забезпечення господарським судом здійснення аналізу фінансово-господарського стану боржника в процедурі розпорядження майном з точки зору отримання об'єктивної картини стану боржника для прийняття подальших рішень пов'язаних з переходом до наступної судової процедури.

На думку автора дослідження наданих господарському суду важелів впливу на судову процедуру та її учасників в контексті виконання наданих функцій, сприятиме ефективнішому використанню судом наявних правових засобів для забезпечення балансу інтересів учасників судової процедури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хомко Л.В., Яновицька А.В. Правове регулювання банкрутства: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022, с. 280.
2. Бутирська І.А. Правовий статус учасників справи про банкрутство: монографія. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: Чернівці, Технодрук, 2017. – 182 с.
3. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 04.10.2023 у справі № 910/20057/16 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114020700> (дата звернення: 12.12.2025).
4. Постанова Верховного суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26.05.2022 по справі № 903/806/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809> (дата звернення 12.12.2025).
5. Мораторій на виконання зобов'язань перед РФ та особами, що пов'язані з державою-агресором: аналіз судової практики. Інститут законодавчих ідей. URL: <https://izi.institute/analysts/30/>, (дата звернення 12.12.2025).
6. Олексій Гловацький, Кирило Комишан, Банкрутство та реструктуризація. Заінтересовані особи стосовно боржника у процедурі банкрутства. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/238236_zanteresovan-osobi-stosovno-borzhnika-u-protsedur-bankrutstva, (дата звернення 12.12.2025).
7. Кодекс України з процедур банкрутства, частина перша статті 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення 12.12.2025).
8. Постанова Верховного Суду від 13.08.2025 у справі № 910/4658/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91016931> (дата звернення 12.12.2025).
9. Постанова Верховного Суду від 21.09.2021 у справі № 905/2030/19 (905/1159/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100359355> (дата звернення 12.12.2025).
10. Постанова Верховного Суду від 15.01.2020 у справі № 607/6254/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87115553>. (дата звернення 12.12.2025).